

II.

Tractatus de simonia.

I. Quaestio a Sanctissimo Domino nostro Papa Paulo IV. proposita: Num liceat pro usu potestatis spiritualis commodum aliquod temporale percipere, triplicem mihi sensum porrigere videtur. Aut enim quaeritur 1° utrum liceat commodum temporale pro usu potestatis spiritualis percipere, non quidem tanquam pretium usus, sed tanquam sustentationem ministri, ut possit gratis potestate uti. Aut quaeritur 2°, numquid liceat id commodum accipere quasi pretium usus potestatis. Aut quaeritur 3° an liceat percipere commodum temporale pro usu potestatis, ut Romae fit, ubi (licet forte non accipiatur ut pretium) est tamen praescripta aliqua taxa, qua persoluta conceditur gratia petenti, et non aliter; quod intelligo fieri tam a datario quam a ministris summi poenitentiarum vel cancellarium.

Caput I. Licet pro usu potestatis spiritualis aliquid accipere ad sustentationem ministri.

Ut ergo ad questionem, quod occurrit, respondeam, juxta triplicem sensum propositum eam examinando, dicere in primis, licere quidem accipere pro usu commodum temporale ad primum sensum. Quod ex scripturis et patribus et ex ipsa ratione facile probatur.

2. Dicitur in primis in lib. Num.: „Omnia, quae sanctificentur a filiis Israel, tradidi tibi et filiis tuis pro officio sacerdotali, legitima sempiterna.“¹ De Levitis quoque subjungitur: „Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem pro ministerio, quo serviunt mihi in tabernaculo foederis.“² Ex quibus locis aperte colligitur, dari temporalia pro officio sacerdotali et ministerio tabernaculi, non quidem tanquam pretium ipsius ministerii, sed tanquam sustentationem necessariam et debitam, ut quis ministrare possit; ita ut idem sit conferre quid temporale pro ministerio, atque conferre id ad ministerium sive ut quis ministret. Quod ipse Dominus exponit ibidem dicens de Levitis: „Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum et necessaria separavi.“³ Dabantur igitur decimae, ut eis nutriti ministri spiritualia gratis ministrarent juxta apostolum dicentem: „Quoniam gratis evangelium Dei evangelizavi vobis. Alias ecclesias expoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum.“⁴ Verum Dominus et per Malachiam ait: „Inferte omnem decimam in horreum, et sit cibus in domo mea.“⁵

Ex evangelio quoque idem licere probatur, dicente Domino discipulis suis, quos ad praedicandum misit: „In eadem autem domo manete edentes et bibentes, quae apud illos sunt, dignus est enim operarius mercede sua.“⁶ Apostolus quoque Paulus diversis in locis probat, licere temporalia sumere, ut spiritualia quis ministret. Ait enim: „Probaverunt Macedonia et Achaja collationem aliquam facere in pauperes sanctorum, qui sunt in Jerusalem. Placuit enim eis, et debitores sunt eorum. Nam si spirituum eorum participes facti sunt gentiles, debent et in carnalibus ministrare illis.“⁷ Ad Corinthios quoque ait: „Numquid non habemus potestatem manducandi et bi-

¹ Num. 18. 8.² V. 21.³ V. 23.⁴ II. Cor. 11, 7. 8.⁵ Mal. 3, 10.⁶ Luc. 10, 7.⁷ Rom. 15, 26, 27.

bendi? Numquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut et ceteri apostoli et fratres Domini et Cephas? Aut ego solus et Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam et de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem haec dico? An et lex haec non dicit? Scriptum est enim in lege Moysi: „Non alligabis os bovi trituranti“. Numquid de bobus cura est Deo? an propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt; quoniam debet in spe, qui arat, arare, et qui triturat, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? Si alii potestatis vestrae participes sunt, quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate, ne quod offendiculum demus evangelio Christi. Nescitis, quoniam, qui in sacario operantur, quae de sacario sunt, edunt, et qui altari deserviunt, cum altari participant? Ita et Dominus ordinavit iis, qui evangelium annuntiant, de evangelio vivere.¹ Ad Thessalonicenses rursus ait: „Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritiae, Deus testis est; nec quaerentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab aliis, quum possemus vobis oneri esse, ut Christi apostoli; sed facti sumus parvuli in medio vestri, tanquam si nutrix foveat filios suos.“² Ad Timotheum scribens ait: „Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura: „Non alligabis os bovi trituranti“, et „Dignus est operarius mercede sua.“³ Et ad Galatas: „Communicet autem is, qui catechizatur verbo, ei, qui se catechizat in omnibus bonis.“⁴

3. Patres etiam omnes idem sentiunt, quod scriptura in hac parte, ut ex multis eorum decretis constat, imo ex omnibus illis, in quibus vel decimas exigunt a fidelibus,

¹ I. Cor. 9, 4—14.

² I. Tim. 5, 18.

³ I. Thess. 2, 5. 6. 7.

⁴ Gal. 6, 6.

vel praebendas seu beneficia ministris deputant, quod in numeris decretis faciunt. Ideo superfluum esset et operosum illa recensere. Signanter autem id licere dicunt C. 1. q. 1. cap. Judices;¹ C. 1. q. 2. cap. Clerici;² cap. Quam pio C. 1. q. 2;³ cap. Ecclesias C. 16. q. 7;⁴ cap. Reverimini et cap. Apostolicis.⁵

Ratio quoque naturalis docet, ministros cultus et religionis alendos esse a populis, quibus serviunt, ut nulla sit tam barbara gens, nulla tam superstitiosa religio, quae hoc non servet. Nam vel Aegyptiaci sacerdotes possessiones habebant ab aliis oneribus exemptas, ut in lib. Genesis c. 47. legimus.⁶

Licet igitur commodum temporale percipere, non quasi pretium ipsius usus potestatis spiritualis, sed ut sustentationem necessariam, ut quis potestate utatur.

4. Quam tamen tunc tantum licet accipere, quum accipiens ea indiget, et quantum opus est sumit, et sine proximi scandalo. Nam si non eget et accipit, non jam sustentationem videtur accipere, sed vendere usum potestatis; ut recte dixerit Hieronymus: „Si indiges et accipis, das potius quam accipis; si non indiges et accipis, rapis.“ Vide Prosperum de vita contemplativa lib. 2. cap. 14.⁷ Opus est enim, ut id, quod ad sustentationem accipitur, moderatum sit, dicente Bernardo: „Conceditur ergo tibi, ut si bene deservis, de altario vivas, non autem, ut de altario luxurieris, ut de altario superbias, ut inde compares tibi frena aurea, sellas depictas, calcaria deargentata, varia griseaeque pellicea a collo et manibus ornatu purpureo diversificata. Denique quidquid praeter necessarium victum ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est; rapina est, sacrilegium est. Orabat quidem sapiens, victui

¹ Cap. 4 quod tamen secundum meliorem lectionem incipit *Duces*.

² Cap. 10. fin.

³ Cap. 2.

⁴ Cap. 28.

⁵ C. 16. q. 1. cap. 65; C. 16. q. 1. cap. 67.

⁶ Cf. vers. 22.

⁷ Opus supposititium, quod sub nomine Juliani Pomerii edidit Migne P. L. 59, 411 ss. In cap. citato (Migne col. 457) verba apostoli I. Cor. 9, 13 exponuntur.

tantum suo tribui necessaria, non superflua.¹ „Habentes," ait apostolus, „victum et vestitum,"² non victum et ornatum. Et quidam alius sanctus: „Si dederit," inquit, „mihi Dominus panem ad manducandum, et vestimentum, quo operiar."³ Nota, quo operiar. Sic ergo et nos contenti simus vestimentis, quibus operiamur, non quibus lasciviamus, non quibus superbiamus, non quibus mulierculis vel similari vel placere studeamus.⁴ Haec ille.

Demum opus est, ut etiam necessaria et moderata sustentatio sine scandalo sumatur, dicente apostolo: „Quapropter, si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum,"⁵ et alibi: „Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si carnalia vestra metamus? Si alii potestatis vestrae participes sunt, quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate; sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus evangelio Christi."⁶ Et paulo inferius: „Quae est," ait, „merces mea, ut evangelium praedicans sine sumptu ponam evangelium, ut non abutar potestate mea in evangelio?"⁷ Et alibi: „Gratis evangelium Dei evangelizavi vobis; alias ecclesias exolvavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum."⁸

Ubi ergo hoc scandalum vitatur et sustentatio moderata et necessaria sumitur, licet illam accipere pro usu potestatis, hoc est, ut illa quis utatur; ut supra multis probavimus.

Quae dicta sint de primo questionis propositae sensu.

Caput II. Non licet accipere commodum quasi pretium usus potestatis spiritualis.

5. Secundus sensus erat questionis propositae: Num liceat accipere temporale commodum quasi pretium seu

¹ Prov. 30. 6.

² Gen. 28. 20.

³ Epistola II. ad Fulconem c. 5. Migne P. L. 182. 82.

⁴ I. Cor. 8. 13.

⁵ Ibid. v. 18.

⁶ I. Tim. 4. 8.

⁷ Ibid. 9. 11. 12.

⁸ II. Cor. 11. 7. 8.

mercedem venditi vel locati usus spiritualis potestatis. In quo sensu accepta quaestione responderem: Nequaquam esse licitum, sed injustum et simoniacum, pretium vel mercedem accipere pro usu gratiae vel potestatis spiritualis a Spiritu Sancto infusae vel concessae ad spiritualem ecclesiae aedificationem.

Dixi autem „pro usu spiritualis gratiae vel potestatis a Spiritu Sancto infusae vel concessae," quia, si quis vel dote aliqua naturali polleret vel humana aliqua potestate vel acquisita arte vel scientia, procul dubio liceret pro earundem usu mercedem et pretium accipere. Neque enim harum facultatum opera vel sacra sunt vel tam sublimia, ut non possint pecunia comparari. Addidi secundo „ad spiritualem ecclesiae aedificationem," quia licet Deus infunderet alicui rerum naturalium scientiam, ut infudit Salomoni, qui disputabat a cedro Libani usque ad hyssopum, licet etiam infunderet artem aliquam mechanicam, ut infudit Beseleel et Ooliab,¹ non putarem illicitum, huiusmodi scientiae vel artis operam locare vel vendere, quia non fuere specialiter ordinatae huiusmodi gratiae ad spiritualem animarum aedificationem. Quum ergo potestas vel gratia est a Spiritu Sancto donata ad aedificationem animarum, nullo pacto licet ejus usum vendere.

Quae autem sint huiusmodi gratiae et potestates, docet diversis locis apostolus. Nam ad Romanos ait: „Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra; habentes autem donationes secundum gratiam, quae data est nobis, differentes; sive prophetiam secundum rationem fidei, sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui praestit in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate."² Ad Corinthios etiam ait: „Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus; et divisiones ministeriorum sunt, idem autem Dominus; et divisiones ope-

¹ Exod. 35. 30. 34.

² Rom. 12. 4—8.